

20180170200

ВЛАДА НА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА

Врз основа на член 16, ставови 2 и 3 од Законот за здравствената заштита („Службен весник на Република Македонија“ бр. 43/12, 145/12, 87/13, 164/13, 39/14, 43/14, 132/14, 188/14, 10/15, 61/15, 154/15, 192/15, 17/16 и 37/16), Владата на Република Македонија, на седницата одржана на 23.1.2018 година, донесе

ПРОГРАМА ЗА АКТИВНА ЗДРАВСТВЕНА ЗАШТИТА НА МАЈКИТЕ И ДЕЦАТА ВО РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА ЗА 2018 ГОДИНА

I. Цели на Програмата

Општа цел

Општа цел на оваа програма е континуирано унапредување на здравјето на децата и жените во репродуктивен период во насока на намалување на доенечката и матернална смртност преку координирано спроведување на есенцијалните јавно-здравствени функции врз основа на дефинираните приоритети идентифицирани преку редовен мониторинг на нивната здравствената состојба, со посебен фокус на ранливите групи население и со почитување на принципот на еднаква достапност до сите на кои им е услугата потребна.

Специфични цели

1. Континуирано унапредување на системот на мониторирање на здравствениот статус на мајките и децата и ефикасноста на здравствената заштита;
2. Подигање на информираноста и едуцираноста на населението за здрави животни стилови и правилно здравствено однесување во преконачни, антенатален, постнателен и во доенечкиот период, со фокус на ранливите категории на жени (жени Ромки, жени од руралните подрачја);
3. Унапредување на квалитетот и еднаквоста во пристапот до здравствените услуги за мајките и децата, со посебен фокус на ранливите категории жени;
4. Навремено откривање на заболувања кај новороденчињата, доенчињата и малите деца;
5. Јакнење на интерсекторската соработка и мобилизирање на партнерството во заедницата на сите релевантни партнери во идентификација и решавање на здравствените проблеми на мајките и децата особено во намалувањето на бариерите и зголемувањето на достапноста на услугите.

II. Мерки кои треба да се преземат за подобрување на состојбите

1. Активности за мониторирање на здравствениот статус на мајките и децата и проценка на ефикасноста и достапноста на здравствените сервиси:
  - стручно-методолошки надзор-теренски посети за мониторинг на работата на превентивните тимови, поливалентната патронажна служба и Ромските здравствени медијатори;
  - функционирање на Државен центар за репродуктивно здравје; Стручно-методолошка помош од страна на Универзитетска клиника за гинекологија и акушерство на породилиштата низ државата; Изработка на софтвер за внес на податоци и Подготовка на

Перинатален Извештај.- евидентирање на податоци за секоја смртност на доенче и родилка од страна на здравствените установи и достава до Државен центар за репродуктивно здравје;

- собирање, обработка и анализа на доставените податоци од породилиштата за перинатална грижа од страна на Државен центар за репродуктивно здравје и задолжително доставување на квартални извештаи до Комитетот за безбедно мајчинство при Министерство за здравство.

- обезбедување на бесплатна Фолна киселина за секоја бремена

- функционирање на Центар за упатување на клинички третман на жртви од сексуална злоупотреба во трите града каде центрите се воспоставени и тоа во Скопје, Куманово и Тетово

- бесплатни прегледи и лабораториски прегледи во тек на бременост, поврзани со бременост, бесплатно породување за бремени неосигурани жени, жени Ромки, жени од социјално ранливи категории и лица без идентификација и бесплатно болничко лекување на доенчиња од неосигурани мајки, жени Ромки, жени од социјално ранливи категории и лица без идентификација и

- набавка на современи контрацептивни средства (орална контрацепција, спирали, кондоми) за жени од социјално-ранливи категории (Ромки, кориснички на социјална помош, жени со репетитивни абортуси).

2. Активности за здравствена промоција и унапредување на здравственото однесување:

Едукација на населението и промотивни кампањи

- промоција на Европската недела на имунизација, вклучително локални активности фокусирани на ромските заедници и руралните средини,

- спроведување на едукативни работилници во ромски и рурални средини за детско здравје, важност за имунизација, здрава бремености мајчинство, доење од страна на превентивните тимови и патронажни сестри со особен осврт на 11 општини во кои претежно живеат Роми: Шуто Оризари, Карпош, Веница, Делчево, Пехчево, Битола, Прилеп, Тетово, Гостивар, Штип и Куманово со планиран опфат на околу 24.000 лица и

- промоција на Светската Недела на доење.

3. Јакнење на капацитетите на здравствени работници кои обезбедуваат здравствена заштита на деца и жени во репродуктивен период:

- обука на здравствени работници (матични лекари, медицински сестри, патронажа, матични гинеколози) за семејно планирање согласно подготвената тренинг програма,

- едукативни работилници за патронажни сестри и превентивни тимови за значењето на доењето за раниот детски развој,

- едукативен материјал (брошура) за здрава бременост и доење и дистрибуција на истата до бремените жени,

- изготвување на Информација за здравствената состојба на мајките и децата за 2017 година,

- обуки на здравствени работници од примарна здравствена заштита за превенција и менаџмент на родово базирано насилство,

- изработка на едукативни брошури за семејно планирање наменети за млади и жени на македонски и албански јазик и

- печатење на Прирачник за родители.

4. Активности за рана детекција на заболувања кај новороденчињата, доенчињата и малите деца:

- спроведување на тиреоиден скрининг кај сите новородени деца во Република Македонија,
- неонатален метаболен скрининг за целна популација за новородени сомнителни за метаболни заболувања,
- скрининг за цистична фиброза,
- обуки на здравствени работници кои работат во превентивни тимови за препознавање на аутизам,
- воведување на М-chat како задолжителен скрининг на сите деца на возраст од 18 и 24 месеци во задолжителни систематски прегледи на деца на предшколска возраст.

5. Јакнење на интерсекторска соработка и соработка со локалната заедница

- одржување на работилница за претставување на активностите на оваа програма, за мајки и деца на потенцијалните партнери во реализација на оваа програмата особено во работата со ранливите групи до кои е потешко да се пристапи,
- одржување на координативни состаноци со претставници од единиците на локалната самоуправа, граѓански здруженија, претставници на ромски заедници, ромски невладини организации, женски организации, ОН организации, Светската здравствена организација и УНИЦЕФ.

III. Очекувани резултати

Со целосно реализирање на активностите предвидени со оваа програма се очекува постигнување на следните резултати:

1. Идентифицирани приоритети за делување базирани на континуирано и ефикасно следење на здравствениот статус и обемот на здравствена заштита на мајките и децата,
2. Унапредени животни стилови и подобро здравствено однесување од аспект на безбедното мајчинство, со фокус на ранливите групи жени и деца (зголемен процент на жени кои имаат избрано матичен гинеколог, зголемен процент на мајки кои дојат ексклузивно, одржување на висок опфат со имунизација, навремена и редовна антенатална и постнатална заштита и др),
3. Подобрен пристап и квалитет на здравствените услуги за мајките и децата, со фокус на ранливите групи жени и деца,
4. Намалени бариерите и зголемена достапност до услуги преку зајакнато партнерство и соработка во заедницата,
5. Унапредено здравјето на децата, доенчињата и жените во репродуктивен период и намалени разлики кај одредени ранливи групи мерено преку индикаторите за морбидитет, морталитет и искористеност на здравствените услуги.

IV. Потребни финансиски средства за реализација на Програмата

Табела 1. Потребни финансиски средства за реализација на оваа програма

	Активности	Извршител	Количина	Цена	Вкупно
1.	Неонатален тироиден скрининг на цела популација	Универзитетска клиника за детски болести	25.000	120,00	3.000.000,00
2.	Неонатален метаболен скрининг за целна популација за новородени сомнителни за метаболни заболувања	Универзитетска клиника за детски болести	2000	1.000,00	2.000.000,00
3.	Воведување на неонатален скрининг за цистична фиброза	Универзитетска клиника за детски болести	12.000	170,00	2.040.000,00
4.	Обука на здравствени работници кои работат во превентивни тимови за препознавање на аутизам	Универзитетска клиника за детски болести	4	50.000,00	200.000,00
5.	Воведување на M-chat како задолжителен скрининг на сите деца на возраст од 18 и 24 месеци во задолжителни систематски прегледи на деца на предшколска возраст	Превентивни тимови од здравствените домови низ државата	1	100.000,00	100.000,00
6.	Фолна киселина за секоја бремена	Здравствен дом Скопје	25.000	12,00	300.000,00
7.	Државен центар за репродуктивно здравје Национален координатор (12x6.000 денари) 25 медицински сестри / акушерки во породилишта кои внесуваат податоците (12x3.000 денари за секоја акушерка/медицинска сестра) Изработка на Софтвер	Универзитетска клиника за гинекологија и акушерство и породилиштата низ државата 16 Општи болници вклучувајќи ги и приватните породилишта Управа за електронско здравство	1	1.328.000,00	1.328.000,00
8.	Обука на здравствени работници (матични лекари, медицински сестри, патронажа, матични гинеколози) за семејно планирање согласно подготвената тренинг програма	Медицински факултет Скопје- Центар за семејна медицина, Завод за Здравствена заштита на мајки и деца/Здравствен дом Скопје	4	50.000,00	200.000,00
9.	Промоција на Светската недела на доењето-печатење на постери и брошури	Завод за Здравствена заштита на мајки и деца/Здравствен дом Скопје, граѓански здруженија кои работат на промоција на доењето	1	100.000,00	100.000,00
10.	Едукативни работилници за патронажни сестри и превентивни тимови за значењето на доењето за раниот детски развој	Завод за Здравствена заштита на мајки и деца/Здравствен дом Скопје	2	50.000,00	100.000,00
11.	Едукативен материјал (брошура) за здрава бременост и доење и дистрибуција на истата до бремените жени	Завод за Здравствена заштита на мајки и деца/Здравствен дом Скопје	25.000	20,00	500.000,00
12.	Изготвување на Информација за здравствената состојба на мајките и децата за 2017 година	Завод за Здравствена заштита на мајки и деца/Здравствен дом Скопје	100	1000,00	100.000,00
13.	Стручно-методолошки надзор-теренски посети за мониторинг на работата на превентивните тимови, полivalentната патронажна служба и Ромски здравствени медијатори	Завод за Здравствена заштита на мајки и деца/Здравствен дом Скопје	10	5.000,00	50.000,00
14.	Промоција на Европската недела на имунизација	Завод за Здравствена заштита на мајки и деца/Здравствен дом Скопје	1	100.000,00	100.000,00

15.	Едукативен материјал (брошура) за детско здравје и имунизација и дистрибуција на истата до родителите	Завод за Здравствена заштита на мајки и деца/Здравствен дом Скопје	25.000	20,00	500.000,00
16.	Едукативни посети во ромски и рурални средини за детско здравје, важност за имунизација, здрава бременост мајчинство, доење со особен осврт на 11 општини во кои претежно живеат Роми: Шуто Оризари, Карпош, Виница, Делчево, Пехчево, Битола, Прилеп, Тетово, Гостивар, Штип и Куманово	превентивните тимови во Здравствените домови и патронажните сестри со особен осврт на 11 општини во кои претежно живеат Роми: Шуто Оризари, Карпош, Виница, Делчево, Пехчево, Битола, Прилеп, Тетово, Гостивар, Штип и Куманово	20	10.000	200.000,00
17.	Обуки на здравствени работници од примарна здравствена заштита за превенција и менаџмент на родово базирано насилство	Медицински факултет - Центар за семејна медицина, УН агенции и граѓански здруженија	4	50.000,00	200.000,00
18.	Менаџирање на Центрите за упатување на клинички третман на жртви од сексуална злоупотреба од страна на координатори за менаџирање на центарот	ЈЗУ ГАК, ЈЗУ КБ Тетово, ЈЗУ ОБ Куманово	3	100.000,00	300.000,00
19.	Бесплатни прегледи и лабораториски прегледи во тек на бременост, поврзани со бременост, бесплатно породување за бремени неосигурани жени, жени Ромки, жени од социјално ранливи категории и лица без идентификација и бесплатно болничко лекување на доенчиња од неосигурани мајки, жени Ромки, жени од социјално ранливи категории и лица без идентификација	Јавни здравствени установи во државата	1	4.942.000,00	4.942.000,00
20.	Набавка на современи контрацептивни средства (орална контрацепција, спирали, кондоми) за жени од социјално-ранливи категории (Ромки, кориснички на социјална помош, жени со репелитивни абортуси)	УК Гинекологија и акушерство Скопје, Клинички болници, Општи болници и Специјална болница за гинекологија и акушерство Мајка Тереза	2000	150,00	300.000,00
21.	Изработка на едукативни брошури за семејно планирање наменети за млади и жени на македонски и албански јазик	Медицински факултет Скопје - Центар за семејна медицина	2500	20,00	50.000,00
22.	Одржување на трибини за планирање на семејство во региони каде живеат ранливи групи	Медицински факултет Скопје- Центар за семејна медицина, граѓански здруженија	3	30.000,00	90.000,00
23.	Печатење на Прирачник за родители подготвен од Унисеф	Здравствен дом Скопје	200	500,00	100.000,00
24.	Едукативни и интерактивни работилници за бремени жени (и породени жени) и нивните партнери или лица за поддршка и практични вештини во врска со одржување на здрава бременост, лесно и свесно породување.	ЈЗУ КБ Тетово, КБ Штип КБ Битола и ЈЗУ ГАК во соработка со граѓански здруженија	4	50.000,00	200.000,00
	Средства кои се обезбедени од Буџетот на Република Македонија				10.000.000,00
	Буџет на самофинансирачки активности на Министерството за здравство				7.000.000,00
1-24	Вкупно				17.000.000,00

V. Финансирање

Активностите предвидени во оваа програма ќе се финансираат од Буџетот на Република Македонија за 2018 година.

Распределбата на средствата по оваа програма ја врши Министерството за здравство квартално на извршителите на активностите, врз основа на доставени фактури и извештаи за реализација на активностите содржани во Програмата. Неизмирените обврски во 2017 година ќе бидат исплатени во Програма за активна здравствена заштита на мајките и децата за 2018 година.

VI. Извршители на Програмата

Извршители на оваа програма се Министерство за здравство, Завод за здравствена заштита на мајки и деца, Универзитетска клиника за гинекологија и акушерство-Скопје, Универзитетска клиника за детски болести-Скопје, Ромски здравствени медијатори, Државен центар за репродуктивно здравје, Управа за електронско здравство, Клинички Болници и Општи болници во Република Македонија, Здравствени домови во Република Македонија, Центар за семејна медицина, Специјална болница за гинекологија и акушерство Мајка Тереза Скопје, граѓански здруженија.

Следење на реализација на Програмата (мониторинг и евалуација)

Следење на спроведувањето на оваа програма врши Министерството за здравство.

Оваа програма влегува во сила наредниот ден од денот на објавувањето во „Службен весник на Република Македонија“.

Бр. 44-397/1
23 јануари 2018 година
Скопје

Претседател на Владата
на Република Македонија,
Зоран Заев, с.р.